

KDB nr. 2037

U. nr. 045.42

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Kvinnherad Energi AS
Postboks 68
5464 DIMMELSVIK

NVE 200105237- 1
S.beh.: KT / KTV2 / ANH
29 .06. 2001
Arkivkode: 911-511.1
Sek.kode: 045.42 Hatteberg
IT dato/sign.: 12.02.01 ANH

Deres ref

Vår ref
OED 97/2785 EV JJ

Dato 28 JUN 2001 ✓

Kvinnherad Energi AS. Muradalen kraftverk i Hattebergvassdraget

1. Bakgrunn

Kvinnherad Energi AS søkte 20.11.1998 om tillatelse til opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk i Hattebergvassdraget.

Hattebergelva er i dag bygget ut med Muradalen kraftverk som består av en kraftstasjon i dagen innerst i Muradalen og de to magasinene Prestavatnet og Svartavatnet. Svartavatnet blir regulert med en hevert med åpning litt nedenfor dammen. Heverten blir åpnet om høsten og stengt om våren. Kvinnherad Energi AS må utbedre dammen, slik at en tilfredsstiller sikkerhetskravene i forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg.

Kvinnherad kommune fikk overdratt vassdragsretter fra Stamhuset Rosendal i 1916. Den første kraftstasjonen sto ferdig i 1920 og ble drevet av Kvinnherad Kraftverk fram til 1940 da den ble ødelagt av en storflom.

I 1953 ble det opprettet en leieavtale mellom Kvinnherad kommune/Kvinnherad Kraftverk og Bjørke Båtbyggeri som bygde nåværende Muradalen kraftstasjon som kom i drift i 1954. Ved kgl. res. 01.11.1957 ble det gitt konsesjon til bruksrett av fallet og konsesjon til ytterligere regulering av Prestavatnet og Svartavatnet med henholdsvis 1,1 m og 0,4 m til det som er dagens regulering. Konsesjon ble gitt for leietiden, men ikke utover 50 år.

Fallrettighetene gikk tilbake til kommunen ved leietidens utløp i 1983. Kvinnherad kommune vedtok i 1986 at Kvinnherad Kraftverk skulle overta driften av kraftverket.

Kvinnherad Kraftverk søkte om å få overført reguleringskonsesjonen på uendrede vilkår fram til år 2007 og konsesjon ble gitt ved kgl. res. 22.02.1991. Konsesjonen er fortsatt tidsbegrenset.

Kvinnherad Energi AS ble stiftet i 1993 og overtok da Kvinnherad Kraftverk med tilhørende rettigheter. Kvinnherad Energi AS er et heleid kommunalt distribusjons- og produksjonsselskap.

2. Søknaden

a) Omsøkte konsesjoner og tillatelser

1. Utbedring av dammen i Svartavatnet

Kvinnherad Energi AS må utbedre dammen ved Svartavatnet for at den skal tilfredsstillе sikkerhetskravene i forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg. Tappeheverten søkes erstattet med en senkingstunnel.

2. Ytterligere regulering

Det er søkt om 4 m økt senking av Svartavatnet.

3. Tidsubegrenset reguleringskonsesjon

Det er søkt om å endre reguleringskonsesjonen av 22.02.1991, jf. opprinnelig konsesjon gitt ved kgl. res. 01.11.1957, fra tidsbegrenset til tidsubegrenset.

4. Ny kraftstasjon

Kvinnherad Energi AS har i søknaden presentert seks alternative muligheter for ny kraftstasjon, som er omhandlet i konsekvensutredningen. For enkelte av alternativene er det søkt om ombygging av dammen ved Prestavatnet. Alternativene er som følger:

- Alt. 1** Stasjonen plasseres i dagen ca. 900 m nedenfor dagens stasjon på ca. kote 151 med inntak i Prestavatnet
- Alt. 2** Stasjonen plasseres i dagen ca. 800 m nedenfor dagens stasjon på ca. kote 153 med inntak i Prestavatnet. Dette tilsvarer Samlet plan alt A (11 MW)
- Alt. 3** Som alt 2, men med større installasjon. Dette tilsvarer Samlet plan alt B (18 MW)
- Alt. 4** Stasjonen plasseres i fjell ca. 100 m nedenfor dagens stasjon på ca. kote 177 med inntak i Prestavatnet og med sommerinntak under Ringeriksfossen. Dette var meldingens hovedalternativ.
- Alt. 5** Som alt 4, men uten sommerinntak under Ringeriksfossen.
- Alt. 6** Stasjonen plasseres i dagen ca. 40 m nedenfor dagens stasjon på ca. kote 182 med nåværende inntak.

I søkers kommentarer til høringsuttalelsene er det presentert et alternativ 7 uten hverken økt slukeevne/maskininstallasjon eller økt fallhøyde. Et slikt alternativ krever ikke tillatelse etter vannressursloven. Etter de foreliggende opplysninger antar

departementet at det heller ikke vil kreve tillatelse etter vannressursloven med en ren økning av slukeevnen/maskininstallasjonen. Den nærmere grensen for de tiltak som faller utenfor konsesjonsplikten kan etter begjæring fastsettes av NVE i henhold til vannressursloven § 18. Det må uansett søkes om nødvendig tillatelse etter energiloven for de elektriske anlegg.

For alternativene 1-5 er vannveien planlagt i tunnel og luftledningen vil erstattes med et kabelanlegg. For de andre alternativene skal det benyttes rørgate og dagens kraftledning som er en luftledning.

3. Forholdet til Samlet plan og Verneplan for vassdrag

Hattebergvassdraget ble vernet mot kraftutbygging 01.04.93 ved Stortingets behandling av Verneplan IV, jf. St. prp. nr 118 (1991-92).

Verneplan IV åpnet generelt for opprusting og mindre utvidelser av eksisterende kraftverk i vernede vassdrag. Det heter bl. a. på s. 38 om kraftutbyggingstiltak i vernede vassdrag:

"Olje- og energidepartementet mener derfor at det nå er grunnlag for å åpne for muligheten til å gi konsesjon etter vassdragsloven i forbindelse med opprusting av kraftverk selv om kraftverket ligger i et vernet vassdrag. Det forutsettes at det ikke skal være omfattende tiltak. I tillegg til de rene opprustninger kan det være tale om begrenset heving av overvann/senking av undervann, eventuelt sammen med en økning av maskininstallasjon/ slukeevne. Det vil i alle tilfeller være en forutsetning at en slik opprustning ikke berører verdier som ligger til grunn for vernevedtaket, og at fordelene av tiltaket vil være større enn ulempene for de allmenne interesser."

I proposisjonen er det gitt følgende omtale av Hattebergvassdraget:

"Departementet er klar over de betydelige verneverdiene i Hattebergvassdraget både når det gjelder naturvern og friluftsliv og ikke minst de kulturhistoriske verdiene knyttet til Baroniet. De mer omfattende kraftutbyggingsplanene som tidligere er vurdert synes nå å ha konkretisert seg til en opprusting/utvidelse av det allerede eksisterende kraftverket i Muradalen. Departementet tilrår at Hattebergvassdraget tas med i verneplanen, men forutsetter at dette ikke er til hinder for en eventuell opprusting av kraftverket der en også vurderer magasineringsmulighetene, som omtalt av fylkeskommunen."

I Innst. S. nr. 116 (1992-93) er komiteen enig i at det kan gis mulighet for eventuell opprusting av kraftverk som ligger i vernede vassdrag. Komiteen forutsatte at det ikke skulle være omfattende tiltak. Komiteen hadde ingen merknader til omtalen i proposisjonen av Hattebergvassdraget.

NOU 1991 12A Verneplan for vassdrag IV dannet grunnlaget for St. prp. nr 118. I NOUen heter det bl. a.:

"Utvalget legger vekt på de store natur- og kulturverdiene ved siden av områdets betydning for friluftslivet. Utvalget er imidlertid klar over at det foreligger planer for opprusting og utvidelse av Muradalen kraftverk. Planen går ut på å flytte inntaket opp til Prestavatnet og utløpet fra kraftstasjonen lenger ned for å øke fallhøyde og installasjon. Dette medfører ikke endrete reguleringer.

Utvalget kan akseptere at opprustingsprosjektet, dersom det plasseres i kategori I i Samlet plan, kan konsesjonsbehandles.

Med disse premisser foreslår utvalget at objektet kan tas med i verneplanen".

Flertallet på Stortinget samtykket under den samtidige behandlingen av Verneplanen og rulleringen av Samlet plan i 1993 i at to Samlet plan-alternativer for opprusting og utvidelse ble videreført. Begge prosjektene forutsetter bygging av et nytt kraftverk. Mindretallet gikk inn for å ta ut disse prosjektene av Samlet plan og begrense tiltaket til en opprusting av eksisterende kraftverk.

4. Olje- og energidepartementets vurdering

a) Søknaden om konsesjon for opprusting og utvidelse

Olje- og energidepartementet legger stor vekt på at verdiene i eksisterende kraftanlegg må utvikles på en tjenlig måte. I St. meld. nr. 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen har Regjeringen derfor varslet at den vil si ja til vannkraftprosjekter som gjelder opprusting og utvidelse som ikke er nevneverdig til skade for urørt natur. Stortinget sluttet seg til disse generelle merknadene i meldingen.

I denne saken står en overfor spørsmålet om opprusting og utvidelse av et kraftverk i et vernet vassdrag. Det tiltak som tilrås må ikke berøre verdiene som ligger til grunn for vernevedtaket. Departementet har merket seg at NVE har kommet til at alt. 5 best ivaretar verneinteressene. Departementet har også merket seg oppfatningene fra lokalt hold. Både kommune og fylkeskommune går inn for forslaget fra NVE.

Ut fra hensynet til de nasjonale naturverdier i området har imidlertid departementet etter en samlet vurdering kommet til at ingen av de seks omsøkte alternativene kan få konsesjon for opprusting og utvidelse etter vannressursloven.

b) Søknad om ytterligere regulering

Departementet slutter seg til NVEs innstilling om at det ikke er grunnlag for å gi tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til økt regulering av Svartavatnet som omsøkt.

c) Søknad om utbedring av dammen i Svartavatnet

NVE har bedt Kvinnherad Energi AS om å utbedre dammen i Svartavatnet av sikkerhetsmessige årsaker. Departementet viser til at dette er et nødvendig

vedlikeholdsarbeid som må gjøres uansett utfallet av søknaden forøvrig. Det er svært viktig at dameiere oppfyller kravene til sikkerhet i forskrift om sikkerhet og tilsyn.

Departementet gir Kvinnherad Energi AS tillatelse til å utføre nødvendige sikkerhetsmessige arbeider ved dammen i Svartavatnet som omsøkt. Vilåårene i reguleringstillatelsen av 22.02.1991 gjelder for dette arbeidet.

d) Søknad om tidsubegrenset reguleringskonsesjon

Kvinnherad Energi AS har søkt om omgjøring av reguleringskonsesjonen av 22.02.1991 fra tidsbegrenset til tidsubegrenset.

Hjemmel for behandling av foreliggende endringssøknad er vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 annet ledd. Bestemmelsen gir anledning til å endre vilkår i konsesjoner dersom konsesjonæren søker om det.

Myndighet til å endre vilkår etter vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3, 2. ledd var tidligere tillagt Kongen. Ved kongelig resolusjon 25.08. 2000 ble Olje- og energidepartementet delegert fullmakt til å endre konsesjonsvilkår i medhold av ovennevnte bestemmelse.

Etter vassdragsreguleringsloven § 10, 2. ledd kan reguleringskonsesjoner gis på ubestemt tid dersom selskapet er minst 2/3 offentlig eid. En forutsetning er at kraften nyttes til alminnelig kraftforsyning, og at hensynet til allmenne interesser ikke taler imot.

Kvinnherad Energi AS er et heleid offentlig selskap. Kraften nyttes til alminnelig forsyning.

Olje- og energidepartementet finner at vilåårene i vassdragsreguleringsloven § 10, 2. ledd er oppfylt. Konsesjonen endres derfor til å gjelde på ubegrenset tid og uten påhefte om hjemfall.

Som en følge av ovennevnte, gjøres følgende endringer i *Tillatelse av 22. februar 1991 til regulering av Hattebergvassdraget*:

I post 1 i Vilåårene gjøres følgende endringer:

1. ledds 1. setning endres til følgende:

" *Konsesjonen gis for ubegrenset tid.* "

3. ledd vedrørende hjemfall til staten bortfaller.

Departementet bemerker at en endring av konsesjonsvilkår fra tidsbegrensning til ubegrenset tid ikke innebærer noen innskrenkning i departementets adgang til å revidere tidligere gitte konsesjoner, jf. lov om endringer i vassdragsreguleringsloven

m. fl. 19. juni 1992 nr. 62 VI nr. 3. Denne bestemmelsen innebærer at konsesjonen kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet.

Det tas derfor inn et nytt standardvilkår om revisjon for å justere konsesjonsvilkårene i henhold til gjeldende lovverk.

Som nytt 2. ledd inntas følgende:

" Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år regnet fra 1. november 1957. Dersom vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår. "

Nåværende 2. ledd blir nytt 3. ledd.

4. Oppsummerende merknader

1). Søknaden fra Kvinnherad Energi AS i medhold av vannressursloven og vassdragsreguleringsloven om opprusting, utvidelse og om tilleggsregulering avslås.

Olje- og energidepartementet gjør oppmerksom på at det etter vassdragsreguleringsloven § 8, 2. ledd er adgang til å kreve avslaget forelagt Stortinget.

2). Kvinnherad Energi AS gis tillatelse som omsøkt til utbedring av dammen i Svartavatn pga sikkerhetsmessige årsaker.

3). Søknaden fra Kvinnherad Energi AS om omgjøring av reguleringskonsesjonen fra å være tidsbegrenset til tidsubegrenset innvilges på vilkår inntatt ovenfor under pkt. 3 d).

Etter fullmakt

P. H. Høisveen
ekspedisjonssjef

Wencke Langlie
fung. avdelingsdirektør

Kopi: MD

NVE m/retur av sakens dokumenter